

**Frederiksberg Kommunes
Politik for handicappede og
sindslidende**

Forord

Visioner for indsatsen 2010

Hvem er politikken for?

FN's standardregler

Brugerinddragelse, kommunikation og engagement

Politik for mennesker med fysiske funktionsnedsættelser:

Fysisk tilgængelighed

Boliger

Arbejde

Voksenuddannelse

Motion

Politik for mennesker med psykiske funktionsnedsættelser:

Boliger

Arbejde

Voksenuddannelse

Motion

Politik for mennesker med sindslidelser:

Boliger

Arbejde

Voksenuddannelse

Motion

Forord

Borgere med fysiske eller psykiske handicap skal kunne leve et godt, værdigt og indholdsrigt liv med fokus på egenskaber og ikke på mangler, med deres egen aktive medvirken og med families, venners og medborgeres støtte og engagement.

Med denne politik for handicappede og sindslidende ønsker vi i Frederiksberg Kommune

- at sikre handicappede og sindslidende medborgeres ret til at leve et selvstændigt liv med ansvar for sig selv i den udstrækning, handicapet eller sindslidelsen tillader det. Det er vigtigt for kommunen, at handicappede og sindslidende i størst muligt omfang støttes, men ikke gøres afhængige af det sociale system
- at markere, at funktionsnedsættelser ikke kun er et personligt eller kommunalt anliggende, men et fælles anliggende for alle
- at sikre et højt fagligt niveau i indsatsen
- at sikre et samarbejde og fastlægge en ansvarsfordeling mellem kommunens afdelinger, direktorater, institutioner og mellem disse og lokalsamfundet

Vi ser frem til, at politikken for handicappede og sindslidende bliver indarbejdet i alle kommunens aktivitets- og ydelsesområder til gavn for vore handicappede og sindslidende medborgere.

Venlig hilsen

Mads Lebech
Borgmester

Flemming Brank
Socialudvalgsformand

Visioner for indsatsen 2010

Funktionsnedsættelser er ikke mangler, men vilkår hos mennesker, som har andre forudsætninger end flertallet.

Frederiksberg Kommune ønsker at kompensere handicappede eller sindslidende for den nedsatte funktionsevne og at fremme forståelsen og engagementet for handicappede og sindslidende medborgere.

Frederiksberg Kommunens vision for borgernes/brugernes oplevelser år 2010:

At hjælp ydes efter princippet hjælp til selvhjælp med udgangspunkt i de handicappedes egne ressourcer og med mindst muligt indgreb i personlige rettigheder.

- Handicappede borgere giver gennem brugerundersøgelser udtryk for, at de reelt oplever en tilværelse så tæt på "det såkaldt normale" som muligt – det gælder såvel bolig, aktivitet som fritidssituation
- Der opleves fleksibilitet, valgfrihed og værdighed
- De handicappede oplever såvel accept som respekt
- De handicappede, som magter det, er beskæftiget i skånejobs, som opleves personligt berigende

Hvem er politikken for?

Politikken gælder personer, der er fyldt 18 år, men som hovedregel ikke 65 år, med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og sindslidende med brug for social støtte. Mennesker med generelle aldersbetingede funktionsnedsættelser er ikke omhandlet af politikken; det samme gælder unge under 18, der er beskrevet i kommunens børnepolitik.

Politikken er opdelt i de tre afsnit, der udgør området for handicappede og sindslidende.

Det er

- politik for mennesker med betydelig og varigt nedsat fysisk funktionsevne
- politik for mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne (indlæringsevne og/eller intellektuel funktionsevne)
- politik for mennesker med betydelig nedsat psykisk og psykosocial funktionsevne (sindslidende)

I det følgende dækker ordet "handicappede" alle disse tre grupper af medborgere.

FN's standardregler

Indsatsen for handicappede i Frederiksberg Kommune bygger på FN's standardregler om lige muligheder for at leve et selvstændigt og værdigt liv. Standardreglerne beskriver forholdet mellem det enkelte menneske og dets omgivelser med fokus på mangler ved omgivelserne og de forhold i samfundet, der forhindrer mennesker med funktionsnedsættelser i at deltage på lige vilkår med andre.

Standardreglerne uddybes med fire hovedprincipper, nemlig

Solidaritetsprincippet, som betyder, at støtteforanstaltninger og ydelser til kompensation for handicap finansieres solidarisk via skattesystemet. Tildelingen af kompenserende ydelser er derfor principielt gratis for den enkelte og uafhængig af indkomst og formue.

Frederiksberg Kommune har valgt at fortolke solidaritetsprincippet mere vidtgående, så der ikke kun er tale om økonomisk, men også adfærdsmæssig solidaritet, hvor kommunen er med til at oplyse om, hvordan alle kan vise en solidarisk adfærd overfor handicappede medborgere.

Sektoransvarlighedsprincippet, som betyder, at den, der udbyder en ydelse, en service eller et produkt er ansvarlig for, at ydelsen er tilgængelig for mennesker med nedsat funktionsevne. Indsatsen på handicapområdet er dermed ikke fortrinsvis en opgave for den sociale sektor, men rækker ind i andre områder som f.eks. bolig-, trafik-, arbejdsmarkeds-, undervisnings- og sundhedssektorerne.

I Frederiksberg Kommune bør også den private sektor være omfattet af dette princip. Det vil sige, at også private erhvervsdrivende og frivillige og andre organisationer tænker tilgængelighed ind i de aktiviteter, de tilbyder eller sælger. Kommunen vil støtte den private sektor med at øge tilgængeligheden.

Kompensationsprincippet, som indebærer, at samfundet tilbyder mennesker med nedsat funktionsevne en række ydelser og hjælpeforanstaltninger for at afhjælpe eller begrænse konsekvenserne af den nedsatte funktion mest muligt.

Kompensationen skal så vidt muligt forhindre og forebygge de situationer, som begrænser udfoldelsesmuligheder for de handicappede.

Princippet om lige muligheder og forpligtelser, som indebærer en vedvarende proces med fokus på, om adgangen til serviceydelser, aktiviteter, information og dokumentation er tilgængelig.

Med kravet til lige muligheder følger også en forventning om, at handicappede selv påtager sig et ansvar og er aktive i samfundet.

Brugerinddragelse, kommunikation og engagement

Brugerinddragelse

Det er målet, at handicappede inddrages, så de har indflydelse på deres hverdag

Handicappede skal altid inddrages i beslutninger, som påvirker dem i hverdagen.

Kommunen tilbyder samtlige borgere med betydelig eller varigt nedsat funktionsevne at udarbejde en handleplan én gang om året. Handleplanen skal sikre en koordineret og sammenhængende indsats med udgangspunkt i den handicappedes ønsker og behov. Dermed sikrer vi, at den enkelte får medindflydelse, og at vi i et konstruktivt samarbejde kan øge den enkeltes livskvalitet.

Samarbejdet med de pårørende er en vigtig del af arbejdet og bygger på principperne om, at de pårørende

- skal inddrages med respekt for den handicappedes ønsker og retten til selv at bestemme
- skal informeres og inddrages ved alle væsentlige ændringer og beslutninger
- skal inddrages i den handicappedes liv for at styrke hans eller hendes netværk og skabe rammer for samvær
- skal kunne deltage aktivt i borgerens liv for at være med til at skabe sammenhæng i livshistorien; de pårørendes erfaringer og viden skal være med til at sikre, at omgivelserne forstår den handicappedes livsvilkår

Kommunen har et handicapråd, som er rådgivende for kommunalbestyrelsen om alle forhold, der vedrører handicappede, og som skal høres i alle generelle sager på området. Rådet kan selv tage spørgsmål af principiel karakter op til drøftelse, og kommunen har pligt til at orientere rådet om generelle udviklingstendenser inden for området.

Rådgivning, information og koordination

Det er målet, at handicappede, pårørende og andre med interesse i handicappedes forhold har adgang til relevant og overskuelig information og til rådgivning, der er kvalificeret, effektiv og koordineret

På www.frederiksberg.dk/borgerservice/sociale_forhold/Handicap og *Sindslidende Guide* er der information om og til handicappede, herunder en oversigt over kommunens tilbud på området.

Kommunen tilbyder rådgivning i forhold til den enkelte handicappedes særlige behov. I rådgivningen oplyser vi om forløbet af sagsbehandlingen og om alle relevante tilbud, så vi i fællesskab kan finde en løsning, som bedst passer til den enkelte.

Specielt når en handicappet fylder 18 år vil vi sørge for, at overgangen forløber så smidigt som muligt, og at der etableres et godt samarbejde mellem alle relevante parter.

Kommunen tilbyder også rådgivning til f.eks. pårørende, naboer eller virksomheder, som er eller gerne vil i kontakt med handicappede.

Dannelse af netværksgrupper er ikke i sig selv en offentlig opgave, men hvis der er behov for praktisk eller faglig hjælp, bistår kommunen gerne.

Handicapområdet udvikler sig løbende. Vi lægger derfor vægt på, at kommunens medarbejdere hele tiden er ajour med ny lovgivning, diagnosticering og handlemuligheder.

Engagement

Det er målet, at handicappede oplever, at samvær og omgang med andre tager udgangspunkt i deres personlighed, ikke i deres handicap

Uvidenhed er den største årsag til fordomsfuld og misforstået opførsel over for handicappede. En forudsætning for, at ikke-handicappede borgere kan engagere sig, er derfor viden om, hvad det vil sige at have et fysisk eller psykisk handicap.

Kommunen samarbejder med relevante brugerorganisationer om at fremme forståelse for og opmærksomhed om de forskellige former for handicap.

Handicappede bør i mødet med deres medborgere også selv være opmærksomme på at tage positivt imod en udstrakt hånd og give tilbagemeldinger om, hvordan de bedst kan hjælpes.

Politik for mennesker med fysiske funktionsnedsættelser

For mennesker, der har væsentlige begrænsninger i den fysiske funktionsevne, skal der især være fokus på at kompensere for den nedsatte funktionsevne. Det sker dels ved at gøre samfundets tilbud tilgængelige for alle, dels ved at vise andre borgere, som er i kontakt med personer med nedsat fysisk funktionsevne, hvordan de kan hjælpe eller lette tilværelsen for dem.

Fysisk tilgængelighed

Det er målet,

at skabe den bedst mulige tilgængelighed i bygninger og på offentlige udendørsarealer inden for en forsvarlig økonomisk ramme

at borgere og erhvervsdrivende, som er i kontakt med mennesker med nedsat fysisk funktionsevne, er med til at forbedre tilgængeligheden

Ved renoveringer og nyetablering af anlæg anvendes følgende regler og vejledninger:

- Trafikministeriets "Vejregler for Byernes Trafikarealer"
- "Færdselsarealer for alle" – Trafikministeriets Håndbog i Tilgængelighed
- Frederiksberg Kommunes Tilgængelighedsplan

I forbindelse med ombygninger og projektering af nye bygninger følges kravene til tilgængelighed i følgende regler:

- Boligministeriets Bygningsreglement af 1995
- Dansk Standard DS-3028 "Tilgængelighed for alle"
- Frederiksberg Kommunes Tilgængelighedsplan

Kommunens tilgængelighedsplan fra marts 2003 har til formål at skabe et net af tilgængelige ruter i kommunen mellem de vigtigste rejsemål. På baggrund af planen gennemføres løbende projekter om tilgængelighed i offentlige udendørsarealer, prioriteret i samarbejde med ældrerådet og handicaprådet.

Borgere informeres løbende om, hvorledes de kan medvirke til at skabe god tilgængelighed for personer med nedsat fysisk funktionsevne.

Dansk Standard har udarbejdet en mærkeordning for erhvervsdrivende, som opfylder kvalitetskrav til tilgængelighed i f.eks. butikker, hoteller og restauranter. Kommunen arbejder løbende på, at mærkeordningen bliver et alment anvendt og anerkendt kvalitetsbevis.

Boliger

Det er målet,

at mennesker med nedsat fysisk funktionsevne kan vælge mellem forskellige boliger, der er indrettet tilgængeligt

at naboerne er bevidste om tilgængeligheden og dermed skaber trygge rammer for mennesker med nedsat fysisk funktionsevne

Personer med nedsat fysisk funktionsevne tilbydes den fornødne støtte til at kunne bo i egen bolig. Boligen indrettes tilgængeligt. Ved nybyggeri indtænkes tilgængeligheden fra projektets begyndelse.

Kommunen har dels udarbejdet en folder om, hvordan en flytning bedst gribes an, dels en bog om kommunens handicap-, ældre- og plejeboliger med oplysninger om, hvor de ligger, hvor store de er, og hvordan de er indrettet.

Naboer kender ikke nødvendigvis hinanden særlig godt. Om naboskabet også skal blive et venskab, bestemmer man selv. Men vi skal under alle omstændigheder værne om et godt naboskab og respektere hinanden.

Arbejde

Det er målet,

*at arbejdsevnen hos fysisk handicappede anvendes på arbejdsmarkedet og i frivilligt arbejde
at arbejdsgivere og kolleger har viden om, hvordan man gør en arbejdsplads rummelig*

Frederiksberg Kommune vil arbejde for, at fysisk handicappede kan komme i beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked eller, hvis dette ikke er muligt, i fleksjob eller skånejob på det såkaldt rummelige arbejdsmarked, eller i frivilligt arbejde. Arten og omfanget af beskæftigelse skal afhænge af den enkeltes muligheder. Det vigtigste er, at mennesker med handicap af både sig selv og omverdenen opleves som en ressource.

Kommunen formidler job og informerer om støtteordninger for personer med handicap, f.eks. fleksjob, skånejob og mentorordninger. Med udgangspunkt i borgerens ønsker, kvalifikationer og fysiske formåen undersøger vi muligheden for revalidering, inden særlige beskæftigelsesordninger eventuelt sættes i gang.

Kommunen tilskynder borgerne til selv at være aktive og opsøgende overfor arbejdspladserne og til at bruge egne netværk for at få et arbejde.

Der er mange muligheder for at beskæftige mennesker med nedsat fysisk funktionsevne. Der er desuden en række redskaber til at indrette arbejdspladsen, så der er lettere adgang for handicappede. Det er vigtigt, at arbejdsgiverne er opmærksomme på dette, og at arbejdsgivere og kolleger kan se muligheder frem for begrænsninger hos personer med nedsat fysisk funktionsevne.

Når kommunen får private firmaer til at udføre kommunale opgaver indgås der aftale om, at de forpligter sig til at ansætte medarbejdere på særlige vilkår, så vidt dette er muligt.

Voksenuddannelse

Det er målet,

at mennesker med nedsat fysisk funktionsevne tilbydes uddannelse og har mulighed for at tilegne sig faglig og praktisk viden

at mennesker med nedsat fysisk funktionsevne bliver mødt med en indstilling om og en forventning til, at de besidder faglige og praktiske kompetencer, der kan udvikles og anvendes

Med udgangspunkt i den uddannelsesplan, der er lagt for eleven i folkeskolen, støttes, opmuntres og vejledes den fysisk handicappede til at øge sin faglige og praktiske viden.

Kommunen, herunder skolerne, kan hjælpe med at skabe overblik over uddannelses- og jobmuligheder.

Uddannelse har ingen aldersbegrænsning. Hvad man ikke har lært i en tidlig alder kan læres senere - blot viljen, lysten og opbakningen er til stede.

Kommunen forventer, at borgeren gør sig tanker om, hvilke ressourcer og kvalifikationer han eller hun har, og hvilke fag- og uddannelsesmuligheder, der vækker interesse.

Motion

*Det er målet,
at fysisk handicappede gennem fysisk aktivitet har et godt helbred og gode udfoldelsesmuligheder
at den fysisk handicappede får opbakning fra omgivelserne til at være fysisk aktiv*

Motion styrker muskler, knogler og led og forbedrer den fysiske formåen. Motion har også positiv indvirkning på humøret, selvtilliden og det almene velbefindende. Det gælder for alle, og som alle andre har også mennesker med fysiske handicap stor gavn og glæde af motion.

Mange handicappede er fysisk aktive, og det skal de blive ved med at være. Men der er sikkert også nogle, som kunne have fordel af at udfolde større fysisk aktivitet.

At være fysisk aktiv kræver en personlig indsats, som den enkelte er ansvarlig for at yde, men som kommunen gerne vil være med til at støtte.

Pårørende eller venner kan motivere og inspirere den handicappede til at dyrke motion, f.eks. ved selv at deltage, ved at sørge for transport eller ved at foreslå egnede aktiviteter. Kommunen støtter gerne pårørende og venners engagement, så længe det er den handicappede, der bestemmer farten.

Politik for mennesker med nedsat psykisk funktionsevne

Boligen

*Det er målet,
at mennesker med nedsat psykisk funktionsevne føler sig trygge i egen bolig
at naboerne til mennesker med nedsat psykisk funktionsevne er engagerede og skaber trygge rammer om boligen*

Personer med nedsat psykisk funktionsevne har brug for boliger, som tilgodeser forskellige behov for støtte, hjælp og vejledning – lige fra botilbud med døgndækning til den selvstændige bolig med f.eks. hjemmehjælp og hjemmevejledning.

Personer med psykiske handicap skal bo så selvstændigt som muligt. Derfor skal:

- beboernes selvstændighed udvikles, støttes og vedligeholdes
- handleplaner sikre, at der arbejdes på at skabe størst mulig selvstændighed og gives hjælp til selvhjælp
- der være mulighed for at flytte mellem forskellige boligtyper i kommunen, så den handicappede altid kan finde mest egnede tilbud, hvor tryghed og selvstændighed går hånd i hånd

Naboer kender ikke nødvendigvis hinanden særlig godt. Om naboskabet også skal blive et venskab, bestemmer vi selv. Men vi skal under alle omstændigheder værne om et godt naboskab og respektere hinanden.

Arbejde

*Det er målet,
at arbejdsevnen hos psykisk handicappede anvendes på arbejdsmarkedet og i frivilligt arbejde
at arbejdsgivere og kolleger har viden om, hvordan man kan gøre en arbejdsplads rummelig*

Frederiksberg Kommune vil arbejde for, at psykisk handicappede kan komme i beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked eller, hvis dette ikke er muligt, i fleksjob eller skånejob på det såkaldt rummelige arbejdsmarked, eller i frivilligt arbejde. Arten og omfanget af beskæftigelses skal afhænge af den enkeltes muligheder. Det vigtigste er, at mennesker med handicap af både sig selv og omverdenen opleves en ressource.

Kommunen formidler job og informerer om støtteordninger for personer med handicap, f.eks. skånejob, fleksjob og mentorordninger. Derudover tilskynder kommunen borgerne til selv at være aktive og opsøgende overfor arbejdspladserne og gøre brug af egne netværk for at få et arbejde.

Kommunen tilskynder personer med nedsat psykisk funktionsevne til i en tidlig alder at forholde sig til arbejdsmarkedet og overveje mulige job med brug af praktikordninger og jobtræning.

Det er vigtigt, at arbejdsgivere og kolleger ser muligheder frem for begrænsninger hos den handicappede og er med til at støtte ham eller hende i arbejdsmæssige og sociale sammenhænge.

Når kommunen får private firmaer til at udføre kommunale opgaver indgås der aftale om, at de forpligter sig til at ansætte medarbejdere på særlige vilkår, så vidt det er muligt.

Voksenuddannelse

Det er målet,

at mennesker med nedsat psykisk funktionsevne har mulighed for at afprøve deres erhvervsevne og dermed deres eventuelle behov for at øge deres kvalifikationer

at mennesker med nedsat psykisk funktionsevne bliver mødt med en indstilling om og forventning til, at de besidder kompetencer, som andre kan bruge

Gode faglige og praktiske kompetencer er vigtige forudsætninger for at kunne leve et selvstændigt og indholdsrigt liv.

Nogle psykisk handicappede vil have brug for en introduktion til arbejdsmarkedet og oplæring i, hvorledes man arbejder og er sammen med kolleger. Kommunen kan hjælpe borgeren igennem sådan et uddannelsesforløb, både før og efter, at der er fundet en egnet arbejdsplads.

Ofte vil et behov for efteruddannelse vise sig i forbindelse med varetagelsen af et konkret job. Personer med nedsat psykisk funktionsevne skal have mulighed for at komme ud på arbejdspladser for at få erfaring med arbejdsmarkedet. Viser det sig, at der er behov for efteruddannelse, vil han eller hun få støtte til at øge sine kvalifikationer.

Kommunen forventer, at borgeren selv er med til at gøre sig klart, hvilke ressourcer han eller hun har, og hvilke fag- og uddannelsesmuligheder, der vækker interesse.

Motion

Det er målet,

at mennesker med nedsat psykisk funktionsevne gennem fysisk aktivitet har et godt helbred og god fysisk funktionsevne

at mennesker med nedsat psykisk funktionsevne får opbakning fra omgivelserne til at være fysisk aktive

Som alle andre har psykisk handicappede stor glæde og gavn af motion, som har en positiv indvirkning på koncentrations- og indlæringsevnen og hjælper mod hukommelsesproblemer. Desuden er fysisk aktivitet med til at forbedre koordinationsevnen. Motion giver også selvtillid og selvværd og er med til at skabe sociale kontakter.

Mange er fysisk aktive, og det skal de blive ved med at være. Men nogle kunne have fordel af at udfolde større fysisk aktivitet.

At være fysisk aktiv kræver en personlig indsats, som den enkelte er ansvarlig for at yde, men som kommunen gerne vil være med til at støtte.

Fysisk aktivitet er ofte afhængig af den enkeltes livsstil, hverdagsrutiner og vaner. Det er vigtigt, at gode vaner tilegnes i barndommen og ungdommen, for det er med til at lægge kursen for resten af livet. Kommunen vil derfor gerne støtte og motivere handicappede til at være fysisk aktive.

Pårørende og venner kan motivere og inspirere til at dyrke motion, f.eks. ved selv at deltage, ved at sørge for transport eller ved at foreslå egnede aktiviteter. Kommunen støtter gerne pårørende, medarbejdere og venner i at være engagerede, så længe det er den handicappede, der bestemmer farten.

Politik for mennesker med sindslidelser

Boliger

Det er målet,

at mennesker med sindslidelser føler sig trygge i egen bolig

at naboerne til sindslidende er engagerede og skaber trygge rammer om boligen

Der er mange forskellige typer af boliger til mennesker med sindslidelser, som tilgodeser forskellige behov for støtte, hjælp og vejledning – lige fra botilbud med døgndekning til selvstændig bolig med f.eks. hjemmevejledning og hjemmehjælp.

Personer med sindslidelser skal bo så selvstændigt som muligt. Derfor skal:

- beboernes selvstændighed udvikles, støttes og vedligeholdes
- handleplaner sikre, at der arbejdes på at skabe størst mulig selvstændighed og gives hjælp til selvhjælp
- der være mulighed for at flytte mellem forskellige boligtyper i kommunen, så den sindslidende altid kan finde mest egnede tilbud, hvor tryghed og selvstændighed går hånd i hånd

Naboer kender ikke nødvendigvis hinanden særlig godt. Om naboskabet også skal blive et venskab, bestemmer vi selv. Men vi skal under alle omstændigheder værne om et godt naboskab og respektere hinanden.

Arbejde

Det er målet,

at arbejdsevnen hos mennesker med sindslidelser anvendes på arbejdsmarkedet og i frivilligt arbejde

at arbejdsgivere og kolleger har viden om, hvordan man gør en arbejdsplads rummelig

Frederiksberg Kommune vil arbejde for, at sindslidende kan komme i beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked eller, hvis dette ikke er muligt, i fleksjob eller skånejob på det såkaldt rummelige arbejdsmarked, eller i frivilligt arbejde. Arten og omfanget af beskæftigelse skal afhænge af den enkeltes muligheder. Det vigtigste er, at den sindslidende både af sig selv og omverdenen opleves som en ressource.

Kommunen formidler jobs og informerer om støtteordninger for sindslidende, f.eks. fleksjob, skånejob eller mentorordninger. Derudover tilskynder kommunen borgerne til selv at være aktive og opsøgende overfor arbejdspladser og til at gøre brug af egne netværk for at få et arbejde.

For at gøre arbejdspladsen mere rummelig er det vigtigt, at arbejdsgiverne og kollegerne har viden om sindslidelser for at kunne se mulighederne frem for begrænsningerne hos den sindslidende.

Da uddannelse er en vigtig forudsætning for at komme i betragtning til et job, kan der gives støtte til kortere eller længerevarende uddannelsesforløb i forbindelse med jobsøgningen.

Når kommunen får private firmaer til at udføre kommunale opgaver indgås der aftale om, at de forpligter sig til at ansætte medarbejdere på særlige vilkår, så vidt det er muligt.

Voksenuddannelse

Det er målet

at sikre, at mennesker med sindslidelser tilegner sig viden, som f.eks. kan bruges på arbejdsmarkedet

at pårørende og venner har viden om, hvilke undervisningstilbud der er rettet til personer med sindslidelser

Mange sindslidende bruger almindelige uddannelsestilbud. For de sindslidende, der har behov for særlige hensyn i undervisningen, samarbejder kommunen med aftenskoler og daghøjskoler om undervisning for små hold. Derudover tilbyder bruger- og pårørendeorganisationerne undervisning, og der tilbydes undervisning i forbindelse med nogle af væresteds- og aktivitetstilbuddene i kommunen.

Det er vigtigt, at pårørende og venner engagerer sig og støtter den sindslidende i et uddannelsesforløb, f.eks. ved at søge viden om forskellige uddannelses- og undervisningstilbud.

Motion

Det er målet,

at mennesker med sindslidelser gennem fysisk aktivitet har et godt helbred og god fysisk funktionsevne

at mennesker med sindslidelser får opbakning fra omgivelserne til at dyrke fysisk aktivitet

Personer med sindslidelser har ligesom alle andre stor glæde og gavn af motion, som giver en positiv, personlig kropsoplevelse og styrker identitetsopfattelsen og livskvaliteten. Derudover giver motion både fysisk og psykisk velvære og er med til at skabe sociale kontakter.

Mange er fysisk aktive, og det skal de blive ved med at være. Men nogle kunne have fordel af at udfolde større fysisk aktivitet.

At være fysisk aktiv kræver en personlig indsats, som den enkelte selv er ansvarlig for at yde, men som kommunen gerne vil være med til at støtte.

Pårørende eller venner kan være med til at motivere og inspirere til at dyrke motion, f.eks. ved selv at deltage, ved at sørge for transport eller ved at foreslå forskellige aktiviteter.

Kommunen støtter gerne pårørendes og venners engagement, så længe det er den sindslidende, der bestemmer farten.